

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

VIII. De Legum interpretatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

Decio in c. Ecclesia cit. n. 27. Suarez cap. 34. cit. n. 13. & ab hoc relatis aliis eam legum Civilium obligationem, quatenus clericos & religiosos afficit, immediatè & directè non oriri ex vi ipsarum legum Civilium: sed ex Æquitate naturali exigente, eas ad pacem & felicitatem Reipublicæ conservandam æqualiter ab omnibus observari: fere sicut eadem exigat, ut leges, quarum materia subditis & legislatori communis est, etiam ab isto observentur. Quæ Ratio summos Ecclesiæ Prælatos ac legislatores Ecclesiasticos permovet, ut ejusmodi leges; Veritati Evangelicæ & Ecclesiasticis sanctionibus non derogantes approbarent, & deficientibus canonibus in judicio fori Ecclesiastici vellent observari, can. 1. v. Non quodd. can. Si ad scripturas 7. can. De capitulis 9. dist. 10. c. Innotuit 12. de Arbitris c. 1. & 2. de Novi oper. num. &c.

118. Hinc tamen legitime non inferitur, clericos ac religiosos etiam obnoxios esse poenis, in ejusmodi transgressores latis legibus Civilibus, aut à seculari potestate per sententiam infligendis; quia leges illæ respectu Ecclesiarum & Personarum Ecclesiasticarum approbatæ à summis PP. tantum sunt quoad vim Directivam: non etiam quoad Coercitivam seu punitivam;
119. cum enim in ejusmodi personas seculari potestati omne iudicium ademptum sit, c. At si clerici 4. c. Clerici 8. c. Qualiter 17. de Judiciis c. Nullus 2. c. Si diligenti 12. de Foro compet. c. Saculares 2. eodem in 6. c. Si iudex 12. de Sent. Excom. in 6. sicut alterius criminis cujuscunque, sic etiam violatæ ejusmodi legis rei clerici à seculari potestate, tam Jure latis, quam per sententiam imponendis poenis exempti, & ratione ejusmodi transgressionis conveniendi erunt coram Prælato suo Ecclesiastico, per ce. cit. & ab isto vel legibus constitutâ vel arbitrariâ poenâ ple-

lendi & coercendi, cit. Suarez n. 15. Bellarmin. cap. 38. Palao p. 24. §. 6. n. 7. & Haunold, n. 87.

ARTICULUS VIII.

De Legum interpretatione.

SUMMARIUM.

120. Lex clara non indiget interpretatione.
121. In interpretatione dubia spectanda materia & finis:
122. Totus contextus ponderandus;
123. Verba accipienda in significatione propria;
124. Et communi usu approbata;
125. Ut tamen lex non evadat otiosa;
126. Lex generalis generaliter accipienda:
127. Posterior contraria derogat priori:
128. Non etiam sine clausula statuto, non conformi Juri communi;
129. Et secundum aliquos decreto Concilij Generalis.
130. Verius huic constitutione Apostolica,
131. Et Concilij posterioris decretis derogatur sine clausula:
132. Et si ei ita derogandi vim non habeant rescripta.
133. Lex posterior concilianda cum priori.
134. Favorabilis latam, Odiosa strictè exigit interpretationem.
135. Ob solam paritatem Rationis lex non extenditur,
136. Saltem ad casum, sub verbis late acceptis non comprehensum.
137. Ita comprehendis censentur Correlativa,

138. *Aquiparata & Connexa,*
 139. *Et casus similis, aliò Jure non de-*
cisus.

120. **J**uris cujusunque anima, & inde or-
 ta obligationis mensura, est legis-
 latoris intentio ac voluntas, *can.*
Humana 22. q. 5. & l. Scire 17. §. 2.
ff. de LL. de qua cum ex ipsis textus ver-
bis, aut aliunde constat, opus non est
ullà interpretatione. Ne autem ista,
cum lex dubia est, ab illius mente ac vo-
luntate facile aut nimium aberret, usui
esse poterunt Regulæ sequentes.

121. Prima, Spectanda ante omnia alia
 legis materia: & prout istius natura ex-
 igit vel patietur, illius dispositio latam
 vel strictam accipiet interpretationem.
 Præcipue verò præ oculis habendus est
 finis per legem intentus, & causa seu
 ratio, quæ ad eam condendam legisla-
 tor principaliter est inductus, *c. Intelli-*
gentia 6. de V. S. Quæ autem legis ma-
 teria, per eamque intentus finis sit, ex
 Procæmio sive initiò colligi solet, & ple-
 rumque facile potest, arg. *l. Si procura-*
torem 8. pr. ff. Mandati & l. Regula. 9. §.
5. V. Sed licet ff. de I. & F. l. Tiraquell.
de Causa cessante limit. 1. à n. 64. Sua-
rez Lib. 6. de LL. cap. 1. n. 11. & Lai-
man Lib. 1. tract. 4. cap. 18. n. 4.

122. Secunda, Ponderandus est totius legis
 vel canonis contextus, Ratio clara red-
 ditur *l. 24. ff. de LL. ubi Celsus ICT^{us}*
ait, Inevitabile est, nisi totà lege perspectà,
unà aliquà particulâ ejus propositâ judi-
care, vel respondere Suarez *cit. cap. 1. n.*
11.

123. Tertia, Verba in interpretatione
 accipiendâ propriè, hoc est, secundum
 propriam & usu receptam significatio-
 nem, *c. Inter 2. V. Sed neque de Translat.*
Episc. l. Non aliter 69. ff. de legat.
 3. Ratio est; quia verba in communi

sermone accipiuntur in propria & usu re-
 cepta significatione. Ergo etiam &
 multò magis in legibus, quibus ad men-
 tem & voluntatem suam subditis expli-
 candam utitur legislator; ut ita ejus mens
 & intentio sit manifesta, *can. Erit autem*
2. dist. 4. & sequiori interpretatione in
sensum ab ejus mente alienum non facile
trahatur & eludatur. Tiraquell. in l.
Si unquam 8. C. de Revocand. donat. V.
Libertis n. 45. & cit. Suarez n. 8. Rectè
 tamen hæc Regula limitatur imprimis:
 nisi ex verbis propriè acceptis sequatur
 iniquitas aut absurdum, arg. *l. Ambigua*
19. l. Nulla 25. ff. de LL. Ratio est; quia
 aliàs non esset rationabilis & justa, con-
 tra *can. cit.* Deinde, nisi aliud tuadeat
 praxis, ut mox planius constabit.

Quarta, Maximi faciendus est com-
 muni usu approbatus legum intellectus
 & consuetudo: quam tanquam opti-
 mam legum Interpretem, *l. Sed Sea 35. ff.*
de LL. & c. Cum dilectus 8. de Consuetud.
 in verborum interpretatione præferen-
 dam, cum Bartolo in *l. Non dubium 5.*
C. de LL. docent passim ICT^{us} teste cit.
 Suarez *n. 9.*

Quinta, Omnis interpretatio, etiam
 in materia pœnali & odiosa sic faciendâ
 est, ut lex non evadat inutilis & otiosa:
 sed aliquid operetur, arg. *c. In iis 30. de*
Privileg. cum in omnibus aliis actibus ac
 negotiis, etiam inter privatos gestis, ver-
 ba sic exaudienda sint, ut aliquid operen-
 tur & superflua non sint, *l. Item veniunt*
20. §. 6. in fine ff. de Petit. heredit.
Tufchus Practic. V. Interpretatio conc. l. 330.
n. 22. id multò magis obtinebit in lege, quæ
 specialiter rationabilis, justa, necessaria,
 vel utilis esse debet communitati, cui pro-
 mulgatur, *can. Erit autem lex 2. dist. 4.*
 Felinus in *c. Translato 3. n. 14. Covarru-*
 vias *Lib. 3. Var. cap. 3. n. 9. & Suarez*
cit. Lib. 6. cap. 2. n. 7. Atque hæc cau-
 sa est,

sa est, eñr interdicto Ecclesiastico supposita civitate, interdicta etiam suburbia censeantur, c. *Si civitas* 17. de *Sent. Excom. in 6.* & nomine testamenti quod facere usurarii prohibentur, etiam veniat condicillis, c. *& §. fin. de Usuris in 6.* ne alias Canonica dispositio facile eludatur & careat effectu, Glossa in c. *cit. V. Aliter facta.*

126. Sexta, Lex generalis omnes species & propria significata, sive, ut aliqui, nec male, loquuntur, lex exprimens genus sub isto contentas species omnes perinde ferè, ut si singulas expressisset, comprehendit, arg. l. *Si chorus* 79. ff. de *Legat. 3.* quia verba generalia, ut sonant, generaliter accipienda sunt, l. *1. ff. de Legat. prestand.* & ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus, Bartol. in l. *de Pretio* 8. ff. de *Publ. in rem act.* arg. hujus l. *Scan. Consulisti* 2. q. 5. ibi: *Quod SS. Patrum documentò sancitum non est, superstitiosa adinventione non est presumendum.*

127. Septima, Lex posterior priorem, cui contraria est, abrogat vel ei derogat: licet nullam ejus faciat mentionem, l. *Sed & posteriores* 28. ff. de *LL. Sc. 1. in 6.* Ratio hoc textu redditur; quòd Romanus Pontifex & quivis Princeps supremus, l. *Omnium* 19. C. de *Testam.* omnia Jura in serinio pectoris sui censeatur habere, propter assistentes ipsi viros doctos & Juris peritos, quorum scientia ac prudentia adjuvatur. Unde Constitutionem antiquæ contrariam condendò, cum utraque simul consistere non potest, priorem tollere censetur, arg. l. *Pacta novissima* 12. C. de *Pactis*, Vivianus in c. *1. cit. pr. & ibi Laiman. n. 1.*

128. Excipienda tamen sunt statuta, consuetudines ac privilegia specialium locorum & singularium personarum; hæc enim, cum innumera & diversissima

sint, à Papá probabiliter ignorantur, c. *1. cit.* atque idcirco per conditam ab isto postea legem contrariam Universalem revocari non presumuntur: nisi huic inserta sit clausula derogatoria saltem generalis; *Non obstante quocumque statuto vel Consuetudine &c.* Covarruvias *Lib. 3. Var. cap. 13. n. 4. in fine & Gaill. Lib. 1. observat* 18. n. 2. Ubi tamen

Dubium occurrit, an Constitutio sive lex universalis posterior sine expressa mentione etiam non derogat statuto, edito secundum Jus commune; nam huic etiam expressè derogandum, ut tollatur, vult Joan. de Lignano in c. *1. cit.* ob istius textus generalitatem; quòd talia non minus quam alia locorum statuta à legis conditore probabiliter ignorentur. Sed opus est distinctione; vel enim statutò commune Jus solum repetitur ac roboratur, vel insuper ei aliquid additur? Si posterius hoc, solà legis universalis revocatione ei non derogari, facile concedo; quia hujusmodi additione statutum alteratur, ut superiori legem revocanti non satis cognitum sit. Si prius, cum lege etiam ipsum sublatum videtur, etiam si nulla ejus mentio fiat; quòd tale statutum Juris communis quædam tantum declaratio seu propositio, & ideo tantum editum sit, ut Jus commune à subditis magis attendatur & observetur: & propterea à superiore, Juri communi per legem posteriorem derogante, non ignorari intelligatur, Felinus in c. *1. de Rescript. n. 15.* Azor p. *1. Instit. Lib. 5. cap. 26. q. 17.* & Laiman in *cit. c. 1. in 6. n. 15.*

Excipiunt etiam magni in Jure nominis DD. decreta Conciliorum generalium: iisque contraria lege vel Constitutione Apostolica derogari, negant sine expressa mentione per clausulam; *Non obstante quacunque lege vel Constitutione*

tutione in Concilio generali edita: in quæ sententiam eos deduxerunt textus c. *Nonnulli* 28. pr. de Rescript. c. *Eam te* 4. de Etat. & qualitat. & præsertim c. *Ex parte* 3. de Capellis monach. quibus literæ Apostolicæ tanquam nullæ rejiciuntur; quòd obviat decretis Conciliorum, & istorum non faciunt expressam mentionem. Ratione id ipsum suadent; quòd generalium Conciliorum decreta magna deliberatione ac maturitate condantur: eamque ob causam contineant vim clausulam, derogantis Constitutionibus ac decretis contrariis postea edendis; ut ista vim & vigorem legis aduersus ejusmodi decreta non habeant, nisi istorum saltem generalem faciunt mentionem.

Quin, si Concilium generale novissimum, ut hodie Tridentinum, sit, ut Constitutio vel decretum postea publicatum ei deroget, necessariam putant clausulam, quæ ei nominatim, & non solum generali Concilii vocabulò derogetur: quòd desumunt ex Stylo Curie Romanæ, concessionibus Apostolicis frequenter inferentis clausulam, *Quatenus decretis Concilii Tridentini non adversantur.*

132. Sed, ne exceptio illa à Juris Regulis & ratione longius abeat, & ipsis S. Synodi Tridentinæ decretis facile impugnetur, discrimen statuendum est inter Rescripta & Constitutiones Apostolicas vel decreta generalium Conciliorum; quantumvis enim, ut rescriptum seu concessio Papæ particularis ejusmodi decreto vel Constitutioni deroget, clausula derogatoria ferè necessaria sit, ut ad sequentem Rubricam declarabitur: alia tamen ratio est imprimis Constitutionis Apostolicæ generalis; ista enim, si Concilii generalis cujuscunque decreto anteriori contraria sit, hoc abrogare eive derogare, hoc ipso, censetur, ut arg. c. 1. *Sed & posteriores citr.* cum Archi-

diacono, Joan. Monacho, Geminiano in c. 1. cit. & Felino in c. *Nonnulli cit n. 5.* in hujus c. textum docet Fagnanus n. 29. Ratio est; quia, cum ejus conditor Papa omnia Jura, & tam Conciliares quàm Apostolicas suorum Prædecessorum sanctiones generales, in scrinio pectoris sui habeat: & ad condendas novas Constitutiones non nisi consilio ac deliberationis maturitate maximam procedat, sicut Prædecessorum suorum Constitutionibus, sic etiam generalium Conciliorum quorumcunque decretis contrarium Jus novum, etiam sine illorum mentione ac derogatione expressa, publicandò, ista non minus quàm illas revocare censetur, eò ipso; quòd Constitutioni vel decreto Concilii directè contrarium sit, & cum eo conciliari ac consistere non possit. Confirmatur; quia, cum Conciliorum generalium decreta, ut legis Ecclesiæ Universalis vim obtineant, à sede Apostolica approbari necesse sit, inter ea & Constitutiones Apostolicas, vim legis Ecclesiæ Universalis obtinentes, quoad derogationem vel abrogationem, differentia statuenda non est.

Deinde alia, quàm rescripti, ratio est decreti editi in Concilio generali posteriori; isto enim, etiam si decreto anteriori clarè contrarium sit, decreto Concilii anterioris, etiam nullà ejus mentione expressè factà, derogari, iidem censent; quòd, cum Concilii posterioris Patres anteriorum decreta non ignorent, & nova decreta maxima consilii ac deliberationis maturitate etiam ipsi condant, anteriorum conciliorum decretis directè contraria statuendò, illa tanquam moderno Ecclesiæ statui non amplius convenientia revocasse censeantur, eò ipso; quòd utraque simul consistere non possint. Quòd confirmatur ex variis decretis S. Synodi Tridentinæ, quibus Lateranensis,

Q

nenfis, Viennensis, & aliorum generalium Conciliorum decreta, sine expressa istorum mentione sublata vel immutata, eruditè ostendit Fagnanus in c. *Nonnulli cit. à n. 42.*

Neque cum his pugnant c. *Nonnulli*, c. *Eam te*, & c. *Ex parte cit.* textus; quia his sermo est de rescriptis, quibus sine expressa clausula Concilii generalis anterioris decretis non derogari; omnino evincunt, & jam est insinuatum: non de posteriorum Conciliorum decretis; de his enim perinde, ut de Constitutionibus Apostolicis, procedit dispositio c. *1. cit. in 6.* Ratio disparitatis inter has & rescripta luculenta est; quia Constitutiones Apostolicæ & decreta Conciliorum multò majori consilio, deliberatione, circumspectione ac maturitate fabricantur & publicantur, quàm concedantur rescripta; quæ sæpe per ambitionem atque importunitatem impetrantium & multitudinem occupationum concedentis, ad contraria jura anteriora animum seriò applicare non valentis, emanant. Unde æquum & rationi valdè consentaneum est; ut, licet Constitutiones Apostolicæ & decreta Conciliaria anteriori hujusmodi Juri Universali, sine ejus expressa mentione derogandi vim habeant: istà tamen careant rescripta, nisi ejusmodi Juris Universalis anterioris mentionem ac derogationem expressam contineant, Glossa in c. *1. cit. V. Nascatur* & in c. *Ex parte cit. V. Nulla mentio*, Laiman in c. *1. cit. n. 9.* & Fagnanus l. *cit. n. 32.* cum paulò antè n. 30. monuisset, si quando in posteriori Constitutione vel decreto, per modum legis editò, priori expressè derogetur, id superabundantis & majoris declarationis potius, quàm ullius necessitatis causà ita factum, censerit.

133. **Octava Regula est, Nulla tamen**

lex posterior priorem omnino abrogat, eive derogat: nisi sit ei ita contraria, ut cum ea nequeat conciliari; quia correctio legum vitanda est, quoad fieri potest, c. *Cum expediat 39. de Elect. in 6. § 1. Precipimus 32. in fine C. de Appellat.* Cujus ratio ulterior est; quia Jus commune conditum est favore boni publici: cui proinde illius mutatio noxia & odiosa censetur. Unde leges & Constitutiones novæ ac posteriores, cum apta expositione possunt, ad priores & antiquas trahi & (verbis aliquando etiam improprie acceptis) secundum istas intelligi debent, l. *Sed & posteriores cit. § 1. Non est novum 26. ff. de LL. Menoch. de Arbitr. jud. casu 499. n. 22. & Palao Tract. 3. disp. 5. p. § 3. n. 14.* Nona & ab omnibus recepta Regula est, Interpretatio in odiosis stricta, & lata in favorabilibus præferenda est; quia *Odia restringi, & favores convenit ampliari*, tenor est *Regule 15. in 6.* quæ desumpta videtur ex l. *Cum quidam 19. in fine ff. de Liber. & posth.* Propter quam causam lex favorem concedens filiis, ad adoptivos: legitimis, ad legitimos: Religiosis, ad novitios porrigitur. Ratio Regulæ est; quia hoc suadet humanitas, quæ maximè addebet hominem: quem ad liberationem, quàm obligationem & condemnationem expedit esse proniorem. Porro quænam lex odiosa aut favorabilis sit, ad *Reg. Odia cit.* accuratè discutietur, *Lib. 5. tit. 41. §. 3.*

Decimò, pro generali Regula traditi à multis, magni in theoria & praxi nominis, DD. solet Axioma, *Ratio ubi est eadem, ibi debet esse eadem Juris dispositio*, arg. l. *Quadam 9. §. 2. ff. de E. dendo l. Illud 32. ff. ad L. Aquil.* ex quo multi legem ob solam paritatem vel identitatem rationis extendi, sed cum tot licitacione

mitationibus docent, ut dogma generaliter traditum reformare per partes totum videantur. Unde.

Magis aridet doctrina, quam cum Suarez *Lib. 6. cit. cap. 3. n. 4. & 9.* defendunt Palao *Trañ. 3. disp. 5. p. 3. §. 4. n. 2.* Haunold *Trañ Proem. de I. & I. n. 286. & 89.* & alii RR. qui legē ab uno casu vel persona ad casum & personam aliam ob solam paritatem, jmo & identitatem illā rectē extendi, negant: nisi casus vel persona, ad quam extensio fit, sub lata verborum forma comprehendatur. Ratio est; quia, ut commune pronuntiatum habet, *Ratio legis non est lex*: qualis tamen est id, quod solum vim habet statutum ab uno ad alterum extendendi; ut, quod dispositum de illo est, de hoc quoque dispositum intelligatur. Ratio ulterior est; quia, licet eadem vel major ratio legislatorem movere potuisset ad idem statuendum etiam de altero, potuit tamen eum etiam non movere: vel; quia noluit: vel; quia judicavit non expedire, ut lege omnia vel simul comprehendantur vel omittantur; sic enim *Clement. 1. de Elect.* ex ratione; ne disparis habitus vel professionis homines socientur in eodem monasterio, cavetur; ne in istius Prælatum eligatur alterius habitus vel professionis Religiosus: qua tamen ratione non obstante eligi Religiosus potest in alterius Ecclesiæ Secularis vel Regularis Episcopū: quantumvis etiā sic diversi habitus vel professionis homines socientur, *Clement. cit. V. Per hoc.*

136, Dixi tamen, *Nisi sub lata verborum forma comprehendatur*; quia, quando unius casus aut personæ mentio fit potius exempli gratiā, quā animō dispositionem ad eam restringendi, legem de aliis quoque exaudiendam, communi DD. sententiā facile concedo, cum Laiman *in e. Si postquam 33 de Elect. in 6. n. 6.* Censetur autem legislator alios casus vel per-

sonas comprehendisse, quando extensione non admissā sequeretur iniquitas aliqua vel absurdum: ad quæ cavenda verba legum etiam improprie (cur non late?) accipienda, supra est dictum.

Regulariter autem, ex tali causa extensio facienda est primò, in correlativis, quā talibus; quòd de istorum uno dispositum, de altero quoque dispositum censetur; Everard. *Legal. arg. loco à Correlativis n. 3.* Navarrus *Manual. cap. 22. n. 72. & cit.* Suarez *cap. 4. n. 7.* sic enim exemptio mariti à debito uxori adulteræ reddendo, ad uxorem: facultas resiliendi à sponsalibus ob absentiam sponsi permessa sponsæ, ad sponsum: statutum successionem marito concedens in bonis uxoris, ad hanc extenditur; quòd sine tali extensione statutum evaderet iniquum.

138, Secundò, in iis, quæ Jure æquiparantur, Navarrus *in can. Panæ 18. dist. 1. de Panit. à n. 14.* Barboza *in l. Si constante 24. pr. ff. Solutio matrim. n. 99. & cit.* Suarez *n. 9.* sic enim excommunicatio lata in furripientem centum florenos, extenditur ad furripientem ejusdem pretii calicem vel torquem, sic, quia religiosus & monialis, Abbas & Abbatissa in Jure æquiparantur, ideo, sicut Religiosus in Abbatem, sic monialis in Abbatissam monasterii diversi habitus vel professionis eligi nequit, *Glossa in Clement. cit. V. Homines de Elect. & ibi Panormit. n. 1.* sic propter æquiparationem postulationis cum electione disposita de ista, quando illius naturæ non repugnant, & ratio eadem utriusque est, ad illam extenduntur, *Glossa fin. in c. 1. de Postulat. Prælat. & Navarrus in can. Panæ cit. n. 12.*

Tertiò, in connexis ita, ut unū alteri subordinetur, vel in isto contineatur tanquam pars in toto, aut imperfectum in perfecto; in his enim, cui licet, quod

Q 2

est plus,

est plus, etiam licet, quod est minus, arg. Reg. 53. in 6. sic enim cum illegitimo dispensare valens ad sacerdotium, dispensare cum eo etiam valet ad Ordines minores, Barbosa in Reg. cit. n. 12. qui potest facere testamentum, etiam codicillū facere potest, l. Divi. 6. §. 3. § 1. Consciuntur 8. §. 2. ff. de Jure Codicill. sic etiam Constitutio loquens de Vicario Episcopi, ad Vicarium Capituli sede vacante: & statutum à successione excludens filiam, ad neptem extenditur, l. Liberorum 220. ff. de V. S. Navarrus l. cit. n. 7.

139. Quartò, cum pro aliquo casu decidendo nulla lex habetur, alterius casus similis decisio Jure facta judici est amplectenda, ut colligitur ex l. Non possunt 12. ff. de LL. & communi pronuntiato, quò dicitur casum expresso similem à lege non esse omisum, arg. c. Translato 3. ubi Felinus n. 11. & Tiraquell. de Retractu Consanguinit §. 2. Gloss. 1. n. 19.

ARTICULUS IX.

De Legis Mutatione & Cessatione.

SUMMARIUM.

- 140. Legis obligatio tollitur causâ ejus finali,
- 141. Totâ & adequatâ,
- 142. Respectu totius communitatis,
- 143. Et publicè cessante:
- 144. Latâ lege contrariâ:
- 145. Consuetudine legitimè præscriptâ:
- 146. Privilegiò & Dispensatione.

140. **L** Ex &, quam inducit, obligatio diversimode tollitur vel mutatur: & primò quidem cessatione cau-

sæ: non merè impulsivæ, sed finalis, sive ejus, cujus gratiâ ea principaliter lata fuit & promulgata, S. Thomas 1. 2. q. 96. art. 6. Sylvester V. Lex q. 9. & Suarez Lib. 6. de LL. cap. 9. n. 5. Ratio est partim; quia cessante causâ cessat effectus, c. Cum cessante 60. de Appellat. partim verò; quia, sicut lex ab initio non subsistit sine causâ publicæ necessitatis vel utilitatis, ut colligitur ex can. Erit autem 2. dist. 4. sic, ista deficiente, legem eâque inductam obligationem cessare, est necessè.

Ea autem causa seu finis legis aliquando ipsi legis materiæ sive actioni eâ præceptæ aut prohibitiæ, vg. auditioni Missæ vel jejunio intrinseca; ut ipsa ejusmodi actionis honestas, vel si actio prohibita sit, ejus inhonestas: aliquando extrinseca sive ab ista distincta est, ut vg. auditionis Missæ impetratio beneficii alicujus à Deo, & jejunii satisfactio pro peccatis, edomatio carnis, victoria tentationis &c. aliquando ei partim intrinseca partim extrinseca est: sicut fit, quando actio non solum propter suam honestatem vel in honestatem, sed etiam ad bonum aliquod ejus executione obtinendum, vel ad malum omissione averendum præcepta vel prohibita est. Quò præmissò

141. Ut legis obligatio hoc modo tollatur, imprimis cessare debet ejus causa finalis tota: ut, si ejus materia sive actio principaliter, non propter finem extrinsecum tantum, sed etiam propter intrinsecum præcepta est, legis eam præcipientis obligatio non cesset. nisi cesset uterque: ac proinde, si beneficii obtinendi, exhibendæ satisfactionis, carnis edomandæ & vitandæ tentationis causâ cessante, æque principaliter intenta actionis honestas perseveret, lex non cesset, Covarruvias in c. Cum esses 10. de Testament. n.